

Aspectes bàsics de la proposta curricular competencial

La nova mirada que suposa un currículum orientat a l'adquisició de competències estableix que la finalitat de l'educació obligatòria és aconseguir que els nois i les noies adquireixin les eines necessàries per entendre el món i esdevinguin persones capaces d'intervenir activament i crítica en la societat plural, diversa i en canvi continu que els ha tocat viure. En aquest sentit, un currículum per competències significa ensenyar per aprendre i seguir aprenent al llarg de tota la vida. Esdevenir "competent" implica fer-se conscient que el procés d'ensenyament i d'aprenentatge té un recorregut que va més enllà de l'escolaritat obligatòria.

Aquesta proposta es vincula amb la concepció constructivista de l'aprenentatge, d'acord amb la qual aprendre consisteix a integrar i relacionar noves informacions amb els coneixements preexistents per tal que el coneixement sigui significatiu i aplicable. Atès que no es tracta d'emmagatzemar informació, esdevé fonamental que l'alumnat aprengui a cercar-la i a interpretar-la a la llum de les raons del coneixement per tal de construir interpretacions pròpies.

Algunes de les claus per entendre què ens aporta la idea d'aprenentatge per al desenvolupament de competències són: la **integració de coneixements**, la **funcionalitat dels aprenentatges** i l'**autonomia personal** de l'alumnat que permet prendre consciència del propi procés d'aprenentatge.

1. La idea d'**integració de coneixements**, tant els propis d'una àrea com aquests amb els d'altres àrees, tant els conceptuals com els procedimentals i actitudinals.

La mateixa definició anterior estableix que un aprenentatge per competències consisteix en l'aplicació de coneixements (saber), habilitats (saber fer) i actituds (saber ser i saber estar) a la resolució de problemes en contextos diferents, amb qualitat i eficàcia.

Ser capaç d'actuar en situacions de l'entorn comporta afrontar la seva complexitat i la necessitat de tenir en compte i d'interrelacionar variables molt diverses, de saber utilitzar models comunicatius i instruments diferents per tal de compartir informacions, dades i opinions, de saber treballar junt amb els altres, promoure iniciatives i prendre decisions. Això vol dir que el currículum, tot aprofundint en un coneixement específic, ha de promoure que l'alumnat desenvolupi la capacitat de connectar aquest coneixement amb el d'altres disciplines, per actuar en el seu entorn personal i resoldre situacions i problemes de la vida quotidiana.

En relació amb aquesta transversalitat del coneixement, els continguts de les diferents àrees s'haurien de plantejar des d'un enfocament transdisciplinari per al desenvolupament de les competències bàsiques. Aquest enfocament suposa establir un mapa de la transversalitat dels continguts. És a dir, buscar les interseccions dels continguts de les diferents àrees i seqüenciar-los de forma coherent, evitant les repeticions, evidenciant els oblots i prenent decisions sobre què, qui i quan s'ensenya.

2. La **funcionalitat** dels aprenentatges (aplicació dels coneixements en diferents situacions i contextos) ha de tenir en compte que l'organització dels diversos tipus de continguts (conceptes, procediments i actituds) és el mitjà a través dels quals es poden

comprendre i interpretar fets, situacions i problemes. En la mesura que l'alumnat pren consciència que el que ha après serveix per comprendre i proposar solucions a problemes coneguts, propers i reals, reconeix el valor dels continguts apresos.

Per assegurar la funcionalitat dels aprenentatges el professorat ha de donar rellevància a la seva contextualització. En l'estudi dels diferents temes cal crear situacions didàctiques que permetin la transferència d'informació per facilitar la interpretació dels problemes a diferents nivells.

La idea d'aplicació comporta ser capaç d'utilitzar un coneixement ja adquirit en la comprensió i resolució de situacions noves, és a dir, no analitzades explícitament a l'aula. Això vol dir que les activitats a plantejar per avaluar si l'alumnat ha desenvolupat una determinada competència no poden ser totes de tipus reproductiu d'allò que s'ha dit o s'ha exemplificat. En canvi, han de possibilitar que l'alumnat mostri que és capaç d'aplicar el coneixement après en l'anàlisi de nous problemes i en la presa de decisions en relació amb temàtiques diverses, de manera argumentada i fonamentada en sabers i en valors.

3. L'autonomia personal (adquisició de les eines per aprendre, prenent consciència del propi procés d'aprenentatge, tant individual com col·lectiu) ha de fomentar que l'alumnat prengui consciència del propi procés d'aprenentatge i també com aquest aprenentatge s'enriqueix en la mesura que es comunica i es comparteix amb els altres. En aquest sentit pren una gran rellevància el paper de la llengua en la construcció i comunicació del coneixement ja que és l'eina que permet reconstruir el coneixement. Aquest procés requereix l'ús de les habilitats discursives de la llengua que permeten comunicar i participar en la construcció compartida del coneixement.

Així doncs, ensenyar i aprendre és un procés d'interacció i de comunicació en què el diàleg adquireix gran rellevància. Els discursos a l'aula s'han de produir entre l'ensenyant i l'alumnat, i entre el propi alumnat. En aquest context, l'ensenyant no es limita a donar informació, sinó que posa en contacte l'alumnat amb la informació facilitant-li les eines del llenguatge i del pensament que permeten transformar-la en coneixement. S'han de crear situacions didàctiques adequades perquè aquest coneixement pugui ser contrastat i discutit per l'alumnat en el seu treball a l'aula.

La reflexió sobre el propi procés d'aprenentatge (metacognició) cal que formi part de la programació, i que es proposin tasques que la possibilitin, de manera que esdevingui un mitjà per tal que l'alumnat compregui allò que està fent.